

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Сова А. О.

ДРУГА ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ “УКРАЇНСЬКА КООПЕРАЦІЯ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ”, ПРИСВЯЧЕНА 120- РІЧЧЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ОЛЕНИ СТЕПАНІВ- ДАШКЕВИЧ

7 грудня 2012 р. у Львівській комерційній академії відбулася Друга всеукраїнська наукова конференція “Українська кооперація: історія, сучасність та перспективи розвитку”, присвячена 120-річчю від дня народження визначного громадського та військового діяча, педагога, вченого, дослідника української кооперації Олени Степанів-Дашкевич. Її організували кафедра історії і політології юридичного факультету Львівської комерційної академії, Львівський національний університет імені Івана Франка, Інститут українознавства імені І. Крип’якевича НАН України, Наукове товариство імені Шевченка, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України.

Конференція зібрала провідних українських науковців із різних міст України. На неї подали заявки 25 вчених: доктори історичних наук, професори С. Д. Гелей (Львів), І. С. Зуляк (Тернопіль), М. Р. Литвин (Львів), В. І. Марочко (Київ), Т. В. Оніпко (Полтава), М. В. Сеньків (Дрогобич), І. А. Фареній (Черкаси), В. П. Футала (Дрогобич); доктор географічних наук, професор О. І. Шаблій (Львів); доктор економічних наук, професор А. О. Пантелеймоненко (Полтава); кандидати історичних наук, доценти В. В. Вісин (Луцьк), Т. М. Вісіна (Луцьк), А. Б. Кліш (Тернопіль), В. І. Клок (Львів), В. М. Кухар (Львів), Ю. В. Михальський (Львів), А. В. Прокіп (Львів), В. П. Рекрут (Вінниця), А. О. Сова (Львів), Г. В. Цибуленко (Херсон); кандидати філософських наук, доценти О. З. Кендус (Львів), М. М. Мовчан (Полтава), С. М. Ругар (Львів); Г. І. Сварник (Львів); аспіранти М. І. Чорна (Тернопіль), Г. В. Фінашина (Харків); викладачі та аспіранти. Присутніми на конференції було чимало студентів Львівської комерційної академії.

З об’єктивних причин не всі доповідачі змогли приїхати до Львова, виступити й обговорити актуальні питання життєвого і творчого шляху Олени Степанів-Дашкевич, теорії та історії кооперації, сучасного національного та міжнародного кооперативного руху. На конференції із доповідями виступили: доктор історичних наук, професор, в. о. директора Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України Микола Литвин; доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка Олег Шаблій; кандидат історичних наук, доцент кафедри давньої та нової історії України Волинського національного університету імені Лесі Українки Валентин Вісин; кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародної економіки та економічної теорії Луцького національного технічного університету Тетяна Вісіна; доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії і політології, проректор Львівської комерційної академії, дійсний член НТШ Степан Гелей; завідувач Науко-

во-дослідного відділу історичних колекцій Львівської національної наукової бібліотеки України імені Василя Стефаника Галина Сварник; доктор історичних наук, професор кафедри нової та новітньої історії України Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка Василь Футала; кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та методики викладання Херсонського державного університету Геннадій Цибуленко, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії і політології Львівської комерційної академії, заступник директора Центру незалежних історичних студій Андрій Сова. Вітальну телеграму до учасників конференції від співробітників Полтавського регіонального центру досліджень і сприяння розвитку кооперації Полтавського університету економіки і торгівлі надіслав його директор Андрій Пантелеймоненко, в якій щиро привітав бажання поширювати кооперативну ідею, берегти і вшановувати пам'ять славних діячів українського кооперативного руху.

На пленарному засіданні першим виступив Микола Литвин. У доповіді “Олена Степанів – активний учасник української визвольної боротьби у першій чверті ХХ століття” він наголосив на участі Олени Степанів у парамілітарних товариствах “Сокіл”, “Українські Січові Стрільці”, “Пласт”; розкрив її героїчний чин як хорунжої Легіону Українських Січових Стрільців та четарки Української Галицької Армії. На цьому ж засіданні також виступили: Олег Шаблій із темою “Внесок Олени Степанів у розвиток української географічної науки”, Валентин та Тетяна Вісини – “Еволюція кооперативних ідей у Волинському воєводстві в 20–30-х роках ХХ століття”, Степан Гелей – “Олена Степанів – визначний діяч галицької кооперації” та Галина Сварник “Нові документальні матеріали про життя Олени Степанів з Меморіальної бібліотеки-архіву Ярослава Дашкевича”. Олег Шаблій проаналізував наукову і суспільну діяльність Олени Степанів, звернувши увагу на її праці з географії України, геурбаністики та краєзнавства. Валентин та Тетяна Вісини переконливо довели, що кооперативна ідеологія волинських кооператорів в умовах Російської імперії ґрунтувалася на доробку теоретиків і практиків кооперації Росії і Наддніпрянської України таких як М. Баллін, М. Зібер, В. Доманицький, М. Левитський, С. Бородаєвський, Б. Мартос, М. Туган-Барановський. На думку доповідачів, міжвоєнний період, кооперативним діячам Волині набутий теоретичний та практичний досвід довелося синтезувати з кооперативною ідеологією, сформованою у західноукраїнському суспільстві. У своїй практичній роботі волинські кооператори використовували ідеї видатних діячів західноукраїнського кооперативного руху: І. Петрушевича, А. Жука, К. Коберського, Ю. Павликовського та інших. Ці теоретики дослідили історичні передумови виникнення кооперації, її соціально-економічну основу, конкретизували ряд важливих категорій (кооперація, кооператив), визначили основні економічні та організаційні принципи кооперування, що мало важливе значення для практики кооперативного будівництва. Степан Гелей відзначив велике значення української кооперації для національного відродження Галичини міжвоєнного періоду. Доповідач на прикладі праці Олени Степанів “Кооперативи здоровля, їх завдання, організація, історія”, яка вийшла друком у Львові у 1937 р., з однієї сторони показав вклад Олени Степанів у дослідження кооперації, з іншої наголосив на практичному значенні теоретичних осмислень на сучасному етапі державотворення. Галина Сварник розповіла про документальні матеріали про життя Олени Степанів з Меморіальної бібліотеки-архіву Ярослава Дашкевича. Дослідниця також презентувала нове видання Анни Кос “З-під знаку Стрільця: Олена Степанів-Дашкевич у світлинах, документах та спогадах”, що побачило світ у Львові за декілька днів перед конференцією. Дослідження Анни Кос

гарно проілюстроване архівними світлинами, документами, доповнене фрагментами інтерв'ю Олени Степанів, а також текстами народних пісень про героїню штурму гори Маківки.

Після обідньої перерви доповіді виголосили: Василь Фугала “Український кооперативний рух у міжвоєнній Польщі: стан і тенденції дослідження проблеми протягом 1950–1980-х років”, Геннадій Цибуленко “Кооперативна альтернатива столипінського адміністрування” та Андрій Сова “Участь Олени Степанів в організації Пласт”. Василь Фугала проаналізував історіографічні джерела, створені впродовж 50–80-х рр. ХХ ст., що розкривають діяльність українських кооперативних організацій у міжвоєнній Польщі. Він з'ясував особливості розвитку проблеми в різних соціокультурних вимірах, виокремив основні напрями досліджень, звернув увагу на процес накопичення наукових історичних знань, персоніфікував науковий доробок істориків та окреслив коло недостатньо вивчених питань. Жваве зацікавлення викликав виступ Геннадія Цибуленка, в якому вчений розглянув проблеми співвідношення кооперативної моделі, що була втілена за планами аграрної реформи С. Вітте та адміністративних технологій П. Столипіна, що були ним використані в ході реформи. Загальний стан кооперативного будівництва у Херсонській губернії перед Першою світовою війною, за словами доповідя засвідчив те, що кооперація за досить короткий термін зуміла налагодити ключові напрямки роботи щодо модернізації дрібного селянського виробництва у великотоварне через його кооперування. На цьому шляху відбувалась реальна адаптація селянства до умов ринку, накопичення ним фінансового, виробничого, організаційного та інтелектуального потенціалу. Все це створювало умови для перетворення вчорашніх роз'єднаних та дезорганізованих селян у повноправних учасників ринку і капіталістичної модернізації агросфери, без жахливих суспільних потрясінь та психічних деформацій. Останню доповідь виголосив Андрій Сова. Він торкнувся маловідомої сторінки життя Олени Степанів, а саме її громадської діяльності у Львові упродовж 1920-х рр. Адже саме в цей час Олена Степанів була активною учасницею пластового руху. Її діяльність проходила у двох напрямках. Перший – це активна участь як опікуна 2-го пластового куреня імені Марти Борецької, що діяв на базі гімназії сестер василіанок. Другий – активний учасник керівних органів “Пласту” – Верховної Пластової Ради та Верховної Пластової Команди.

На завершення було проведено підсумкову пресконференцію. Оргкомітет конференції взяв на себе зобов'язання відповідні матеріали опублікувати у “Віснику Львівської комерційної академії” (серія – гуманітарні науки, головний редактор С. Д. Гелей, відповідальний секретар А. О. Сова). Також учасники мали можливість відвідати екскурсію центральними вулицями Львова.

Підсумовуючи роботу конференції слід зазначити, що практично всі доповіді відзначили високий науковий рівень виголошених доповідей, оперативність та професіоналізм оргкомітету; отримали чималу кількість запитань, які засвідчили про важливість піднятих наукових проблем, актуальність теми, а також про потребу написання ґрунтовної монографії про життєвий та творчий шлях Олени Степанів, із залученням нових джерел з українських і закордонних архівів та приватних збірок. Життєвий шлях Олени Степанів-Дашкевич гідний для наслідування теперішньому і майбутнім поколінням українців.